

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 381. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357395792/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Liflige ved Tingene og frembringer det for sin egen Skyld paa en saadan Maade, at den paa mangfoldig Vis, overalt og altid, kan have og nyde det.»

Paa en Ridderborg træffer Heinrich en fangen østerlandsk Kvinde, hvis inderlige Klagesang det er ganske lærerigt at sammenligne med den fangne Østerlænderindes Klage *La captive* i Victor Hugos *Les Orientales*.

I en hemmelighedsfuld Eneboers Bog, der er Forbilledet for Kullemandens Bog i Ingemanns *Valdemar Sejer*, finder Heinrich sin egen Livsskæbne optegnet.

De Rejsende ankommer til Augsburg, og Heinrich lærer her en Digter og en henrivende ung Pige at kende. I Klingsohr staar den udviklede Digter for ham, og dennes Udtalelser minder paa mange Maader om Goethes. Næsten Alt, hvad Klingsohr siger, er overraskende fornuftigt og sundt; man begriber neppe, at Novalis selv ikke har kunnet tage sig noget deraf til Hjerte. Saaledes siger han: «Jeg kan ikke nøksom tilraade Jer at følge Eders naturlige Lyst til at trænge ind i hvorledes Alt sker efter Aarsagsloven. Intet er Digteren uandværligere end Indsigt i enhver Gernings Art, og Bekendtskab med Midlerne til at naa ethvert Maal . . . Begejstring uden Forstand er unyttig og farlig, og Digteren vil kun kunne gøre faa Undere, ifald han selv troende studser over Undere . . . Den unge Digter kan ikke være for kold, for betænksom. Til den sande melodiske Veltalerhed hører en omfattende, opmærksom, rolig Forstand.» Dog i ét Punkt er Klingsohr og Novalis aldeles enige, nemlig i, at Alt er og maa være Poesi. «Det er ret slem, at Poesien har et særskilt Navn, og at Digterne udgør et særegent Laug. Poesien er slet ikke noget Særligt. Det er den for Menneskeaaften ejendommelige Handlemaade. Digter og tragter ikke ethvert Menneske i ethvert Minut?»

Da Heinrich ser Klingsohrs Datter Mathilde, er al hans Elskovslængsel tilfredsstillet. Han er tilmode som ved Drømmesynet af den blaa Blomst. Da drukner den Elskede. Heinrich mister hende som Novalis selv havde mistet Sophie von Kühn. Ganske nedbrudt forlader han Augsburg. Saa trøster et Syn (som de Syner, Novalis selv havde havt ved Sophies Grav) ham i Sorgen; han ser den Afdøde og hører hendes Stemme.

I et fjernt Kloster, hvis Munke, Præster for Vedligeholdelsen af «den hellige Ild i unge Gemytter», synes at udgøre en Art

Aandekoloni, lever han «blandt Afdøde». Han gennemlever de Stemninger, som er udtrykte i Novalis's Hymner til Natten, og vender saa fra Aandeverdenen tilbage til Livet. Han elsker for anden Gang og et ikke mindre underfuldt Væsen end det, der var Genstand for hans første Kærlighed, Cyane erstatter ham Mathilde.

Romanens anden Del er kun udkastet: Hele Verden flakker Heinrich rundt. Efter at have oplevet alt Jordisk skulde han «vende tilbage til sit Gemyt som til sit gamle Hjem». De jordiske Forhold forandrer sig til et rent Aanderige. «Verden bliver Drøm, Drømmen Verden.» Heinrich finder Mathilde igen, men Mathilde er ikke mere forskellig fra Cyane, hans anden Elskede — ganske som Julie i Novalis's eget Liv blev opfattet som den genfødte Sophie. Og nu bliver «Gemyttets Fest» højtideligholdt som Kærlighedens og den evige Troskabs.

Ved denne Fest fejrer Allegorien sine skønneste Triumfer. Det gode og det onde Princip træder op i Væddekamp og synger Vekselsange, ligeledes Videnskaberne, ja endog Matematiken. Indiske Planter bliver besjungne. Formodenlig har Lotusblomsten som mere eller mindre egnet til blaa Blomst skullet spille en Rolle. — Slutningen er kun yderst let antydet. Heinrich finder den blaa Blomst, det er Mathilde . . . Heinrich plukker den blaa Blomst og forløser Mathilde fra den Fortryllelse, som har overvældet hende; men hun mistes atter. Han stivner af Smerte og bliver til en Sten. Edda, som tillige er den blaa Blomst, Østerlænderinden og Mathilde [Firdobbeltgænger!], ofrer sig til Stenen. Han forvandler sig til et klingende Træ. Cyane omhugger Træet og opbrænder sig med det, Heinrich bliver da til en gylden Vædder. Edda-Mathilde maa ofre den, og han bliver atter Menneske. «Under alle disse Forandringer har han alleslags underlige Samtaler.» Man tror det villigt.

Det i den danske Literatur til *Heinrich v. Ofterdingen* nærmest svarende Digt er Ingemanns af Grundtvig beundrede *De sorte Riddere*. Hvor beslægtet Ingemanns Stemningsliv under Udarbejdelsen var med den tyske Romantikers, kan ses af hans Selvbiografi. «Det store bevægede Verdensliv udenfor mig agtede jeg i hele denne Periode kun lidet paa. Selv Flammerne fra Moskvá, den store Armés Undergang og Napoleons Fald var mig transitoriske Fænomener . . .; selv i Tysklands Befrielseskamp saa jeg kun det søndersplittede Folkeliv i Tvedragt med sig selv